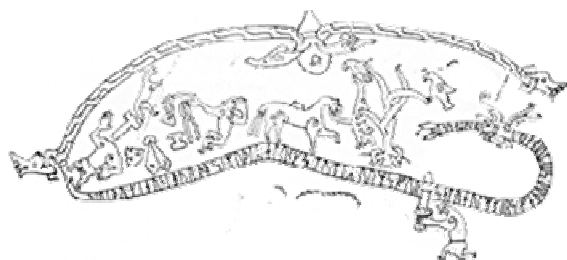

Ramsundsberget

Sigurd var den märkligaste av alla härkungar vad gäller släkt, styrka och mod skriver Snorre Sturlason i sin bok Edda. Några episoder ur berättelsen om Sigurd Fafnesbane finns på en runhäll en mil nordöst om Eskilstuna. Ristningen är från 1000-talet och alltså ungefär två hundra år äldre än Snorres Edda. I runinskriften berättas om ett brobygge. Rester av den vikingatida bron över Ramsundsån finns kvar än i dag.

Den äldsta kända teckningen av Ramsundristningen utförd av Johan Peringskiöld 1684.

Illustration: ATA

Runor

HIRIR : PIRIR : BDR : HHI : YNPIA : FRIPIH : TDTIA
 : DRPH : WDR · HIRN : *NIPYIRH : PIRDR : HNYRDRIR
 BNTIT · HIR ·

Translitterering

siripr : kiarpri : bur : posi : mupir : alriks : tutir :
 urms : fur · salu : hulmkirs : fapur : sukruþar
 buata · sis ·

Normalisering

Sigridr gærði bro þannsi, moðir Alriks, dottiR Orms, for salu HolmgæiRs, faður Sigröðar, boanda sins.

Översättning

Sigrid gjorde denna bro, moder till Alrik, dotter till Orm, för Holmgers själ, fadern till Sigröd, sin make.

Publicerad: Södermanlands runinskrifter nr 101.

Ristningen är mest känd för sin bildframställning, som återger några episoder ur berättelsen om Sigurd Fafnesbane. Bakgrunden till de scener som finns på hällen är följande. Fafne har dödat sin far för att få det guld asagudarna Oden, Höne och Loke betalat som mansbot för att de dräpt Fafnes bror Utter. Fafnes andra bror, smeden Regin, vill ha sin del av guldets, men det går Fafne inte med på. Fafne förvandlar sig därför till en drake som vaktar guldets i sin boning på Gnitaheden. Regin är smed och mycket hantverksskicklig. Han ger sin fosterson Sigurd svärdet Gram och uppmanar honom att dräpa Fafne åt honom. Regin lovar att som ersättning ge Sigurd halva skatten.

På Ramsundristningen ser vi längst ner till höger hur Sigurd gömd i en grop sticker sitt svärd i Fafnes hjärta. Regin ber Sigurd att steka Fafnes hjärta åt honom medan han själv lägger sig att vila. Sigurd känner på hjärtat för att prova om det är färdigt men då bränner han sig och sticker fingret i munnen. När drakblodet kommer på hans tunga förstår han fåglarnas sång. Denna händelse finns avbildad mitt på ristningen. Fåglarna säger att Regin inte alls tänker dela med sig av skatten till Sigurd utan planerar att dräpa honom och ta hela skatten själv. De råder Sigurd att döda Regin, och Sigurd följer rådet. Längst till vänster på ristningen ser vi Regin med avhugget huvud. Bredvid honom ligger hans smedsverktyg: hammare, blåsbälg, städ och tång. Sigurd lastar sedan guldets på sin häst Grane som står bunden vid

VÄLJ RUNSTEN:

Välj en länk

VÄLJ LANDSKAP:

Välj en länk

Sigurd steker Fafnes hjärta över elden. Han bränner sig och stoppar fingret i munnen. När han får drakblod på tungan förstår han vad fåglarna säger. Foto: Bengt A Lundberg

Gömd i en grop dödar Sigurd draken Fafne när denne kryper till vattnet för att dricka. Fafnes kropp används också som skriftband i vilket runorna ristats. Foto: Bengt A Lundberg

Fåglarna som råder Sigurd att dräpa Regin. Senare när Regin dödat av Sigurd uppmanar de honom att hämta guldets i Fafnes boning. Vid trädet står Sigurds häst Grane lastad med guldets redo för avfärd. Foto: Bengt A Lundberg

trädet i mitten på ristningen. Fortsättningen får vi läsa om bl.a. i den poetiska Eddan.

Det finns ytterligare några runristningar med framställningar ur Sigurdssagan, bl.a. Gökstenen norr om Härad drygt 1½ mil österut och i Drävle i norra Uppland. Dessa ristningar visar att sagan inte bara varit känd på Island och på kontinenten utan också berättats i Sverige, trots att vi inte har några skriftliga nedteckningar av den på fornsvenska.

Sigurdssagan hör hemma i en förkristen hjältediktning där den fornnordiska mytologin är en naturlig del. Att Sigrid gjort en bro för sin för sin makes själ visar emellertid att hon varit kristen. Det kan vara värt att påpeka att bildframställningar av Sigurd förekommer även i uppenbart kristna sammanhang som t. ex. kyrkportalen från Hyle stavkyrka i Norge liksom på stenkors och gravhällar från bl.a. Isle of Man. I dessa fall kan man nog utgå ifrån att sagan givits en kristen uttolkning där Sigurds kamp mot draken jämförts t. ex. med Kristus eller ärkeängeln Mikael's kamp mot djävulen. Att kyrkan på detta sätt anknutit till förkristna föreställningar och givit dem en ny innebörd finns det många exempel på. Det behöver alltså inte vara någon motsättning mellan bildframställningens mytologiska innehåll och den kristna tro som kommer till uttryck i inskriften.

Man kan ännu se rester av fästena till den fribro som omnämns i inskriften. Den undersöktes arkeologiskt av Sune Lindqvist i början 1910-talet och han räknar med att det varit fråga om en cirka 65 meter lång träbro med 5 meter långa landfästen över ett cirka 3 meter djupt vatten. Mälarens yta var högre när bron byggdes än vad den är idag. Sannolikt har också en 60 meter lång vägbank anlagts väster om bron. I närheten av det södra brofästet hittades 1943 ett runstensfragment med endast sex runor vilka inte kunnat tolkas.

Andra runinskrifter som omtalar brobygge och där lämningar av den forntida bron finns bevarade är Läby vad utanför Uppsala och Jarlabankes bro i Täby norr om Stockholm.

Två andra ståtliga runstenar kan knytas till samma släkt. Den ena finns c:a 7 km söder om Ramsundsristningen vid Kjula ås och är rest av Sigröds son Alrik. Den andra finns i Bro i Uppland och är rest av Sigrids svägerska Ginnlög.

Se även:

[Översätta runor](#) - Om translitterering, normalisering och översättning av runor.

[FMIS Fornsök](#) - Läs mer om denna runsten i Fornsök.

Till Södermanland

Regin med avhugget huvud. Omkring honom ligger hans smedverktyg. Djuret uppe till vänster har tolkats som Regin's och Fafnes bror Utter
Foto: Bengt A Lundberg

I vattnet invid Ramsundsristningen återfanns 1990 en runristad sten
Foto: Olle Lorin

Tillgänglighet:

Det går att komma fram till runristningen med rullstol, men marken är ojämn med mindre stenar och rötter man måste ta sig runt och över.

Så hittar du dit:

Klicka på länken nedan till Eniros karttjänst.

[Eniro.se](http://eniro.se)

riksant@raa.se Webbredaktionen: redaktionen@raa.se | [Om webbplatsen](#)